

**Speech minister Dekker over Nota Ruimte VVD KC Zuid-
Holland Noord 11 mei 2004**

Titel: Ruimte voor ontwikkeling

Voorzitter Vorenkamp, gedeputeerde Dwarshuis, burgemeester
Lenferink, partijgenoten,

Ik ben blij om vandaag voor mijn eigen kamercentrale vrijuit te
kunnen spreken over het nieuwe nationale ruimtelijk beleid. De
Nota Ruimte is gepresenteerd en ik zie uit naar de
gedachtewisseling met de Tweede Kamer.

Bij zijn aantreden kondigde dit kabinet één Nota Ruimte aan.

Eén samenhangend beleid voor alles wat beslag legt op de
beperkte ruimte in ons land. Die nota is er nu. Het stuk geeft de
eensgezinde visie van het kabinet en is een uniek staaltje van
samenwerking tussen de meest betrokken ministeries: V&W,
LNV, EZ en VROM.

Het complexe project is tot een goed einde gebracht door steeds het hoofddoel voor ogen te houden: ruimte voor ontwikkeling. Dat doel is een duidelijke keuze en een breuk met het verleden. Het kabinet gaat actief kansen creëren voor de economie, we willen onze internationale concurrentiepositie versterken. Voor sterke steden, een bereikbaar Nederland, een vitaal platteland en een aangename leefomgeving. We zoeken daarbij nieuwe dynamiek. Bij de rijksoverheid, maar vooral ook bij de medeoverheden en maatschappelijke partijen zelf. Wij willen de lokale democratie daarvoor ruimte en vertrouwen geven; niet alles regelen vanuit Den Haag.

En daarom heb ik in de Nota Ruimte bewust gekozen voor een andere sturingsfilosofie dan mijn voorgangers. Het rijk richt zich daarin op die zaken die voor de ruimtelijke ontwikkeling van nationaal belang zijn: de basiskwaliteit en de nationale Ruimtelijke Hoofdstructuur. Die hoofdstructuur wil zeggen: de zes nationale stedelijke netwerken, de beide mainports Schiphol en Rotterdamse haven en de hoofdverbindingssassen van deze mainports. Naast deze harde waarden zijn ook het

water, de natuur en ons erfgoed gewaarborgd in de nationale Ruimtelijke Hoofdstructuur.

Het is mij duidelijk geworden dat bij politiek, brancheorganisaties en pers ondanks deze duidelijke visie toch nog vragen leven. Zo spreekt het CDA van een veelbelovend stuk, maar wil de partij voorkomen dat gemeenten doen en laten wat ze willen. D66 is het op hoofdlijnen eens met de nota, maar wil de provincies meer ruimte geven om de natuur te beschermen. De PvdA is bang dat het rijk zijn handen van het ruimtelijk beleid aftrekt. SP en GroenLinks zetten vraagtekens bij de verantwoordelijkheidsverdeling. De VVD en de LPF vinden het terecht dat gemeenten en provincies meer ruimte krijgen.

De verschillende brancheorganisaties reageren ook verdeeld. Volgens de Vereniging van Nederlandse Gemeenten geeft de nota onvoldoende antwoorden om echt tot bouwen te komen. De ANWB laat weten dat er te weinig aandacht voor groen is. En Milieudefensie vindt dat ik de mooie groene plekken in

Nederland te grabbel gooi. Daarentegen is het InterProvinciaal Overleg wel tevreden over de nieuwe nota, vanwege de ruimte die er voor ontwikkeling komt.

De hoofdredactionele commentaren waren eveneens divers.

Van bloemen en zoenen voor mij in het Financieele Dagblad tot Trouw dat stelt: “Einde aan de geroemde Nederlandse traditie van plannen en ordenen”.

Er zijn dus onmiskenbaar veel meningen over hoe je dit land moet inrichten. Deze meningen heb ik voor de nota bij elkaar gebracht en ik ken dus ook de kritiek. Het was vervolgens aan mij als minister van VROM om met het kabinet een keuze te maken. Deze keuze leidde tot de visie die in de nota zit. Over die visie mag en kan je van mening verschillen. Maar één ding is duidelijk. Je kunt dit land niet vanuit één belang ontwikkelen, bijvoorbeeld natuur of economie. Het gaat niet om het één óf het ander. Het gaat om wonen, werken én recreëren.

Ik hoop nu snel de politieke discussie in de Tweede Kamer te kunnen voeren, zodat de nota kan worden uitgevoerd.

Als voorschot toch alvast hoe ik over de kritiek tot nu toe denk.

De kritiek concentreert zich op twee kernvragen: kunnen we de gemeenten en provincies wel vertrouwen en verandert al het groen niet in steen. Daarnaast wordt de vraag gesteld of er voldoende instrumenten zijn om de doelen uit de nota te verwezenlijken.

Allereerst de provincies en gemeenten. Eigenlijk vind ik het heel raar dat getwijfeld wordt aan uw kunnen. U kent uw gebieden met hun specifieke karakter en de belangen die er spelen. U kent ook allen het Huis van Thorbecke met de democratische instituties rijk, provincie en gemeenten. Ook u moet verantwoording over uw daden afleggen aan uw burgers. Dus ik vertróuw er op dat u als gemeenten en provincies tot zinnige plannen zult overgaan.

Daarbij bent u als provincies verantwoordelijk voor de samenhang tussen de gemeentelijke plannen en daarmee voor de balans tussen groen en steen. Het Rijk regelt alleen wat het

moet regelen en investeert daar ook in: de nationale Ruimtelijke Hoofdstructuur. Daarnaast stel ik een basiskwaliteit die voor iedereen geldt. Met deze elementen geef ik de randvoorwaarden waarbinnen u ruimte heeft voor ontwikkeling. Ruimte die leidt tot verschillen en daar is niets mis mee, want niet alle locaties zijn hetzelfde.

Dan de instrumenten. Er zijn al verschillende instrumenten voor u om de nieuwe rol te gaan vervullen. En om dat nog beter mogelijk te maken, werk ik aan nieuwe instrumenten en verbeter ik de oude. Enkele voorbeelden. De nieuwe Wet op de Ruimtelijke Ordening maakt het mogelijk om sneller tot betere ruimtelijke besluiten te komen. De Grondexploitatiewet waar ik aan werk, geeft de mogelijkheid om met inkomsten uit bebouwing bijvoorbeeld groen op wijkniveau te financieren. En de Wet voorkeursrecht gemeenten geeft de mogelijkheid om sneller gronden aan te kopen waar projecten ontwikkeld kunnen worden.

Partijgenoten,

Het vrijmaken van ontwikkelkracht, dat is waar ik sinds mijn aantreden mee bezig ben. Die missie vindt steeds meer weerklank. In mijn eigen ministerie en in de samenleving. Toch is niet alle weerstand tegen de ontwikkelingsgerichte benadering weggenomen.

Het borgen van ruimtelijke kwaliteit staat voor velen nog altijd gelijk aan behoud, aan conserveren en verder niet meer aankomen. Dat is eigenlijk merkwaardig, want ons land, inclusief waardevolle landschappen, is het resultaat van menselijk ingrijpen. Holland wordt immers gemaakt door de Hollanders zelf. Een voortdurend 'werk in uitvoering'.

Ik begrijp dat u graag wilt weten wat de Nota Ruimte concreet zal betekenen voor het aanzien van ons land. Vanuit mijn positie zeg ik u slechts wat het kán betekenen. Ik wil decentralisatie inhoud geven en spreek niet graag voor anderen. Dus met een beroep op de nota kán een plattelandsgemeente straks kiezen voor extra woningbouw voor de eigen aanwas. Hier is woonruimte minstens zo belangrijk

voor het dorpseigen als behoud van het landschap rondom. En met een beroep op de nota kán een kastuinder plaatsmaken voor een belangrijke verbinding in de ecologische hoofdstructuur en ruimte krijgen voor ontwikkeling elders in het plangebied.

Naast decentralisatie en ruimte voor eigen verantwoordelijkheid heb ik helderheid beloofd. Zeker van een liberale minister mag u deze drieslag verwachten. En om het helder te stellen het volgende.

Versterking van de internationale concurrentiepositie van ons land heeft een belangrijke plek in het nationaal ruimtelijk beleid. Veel ruimtelijke investeringen van het rijk zullen daarom plaatsvinden waar ze de grootste bijdrage leveren aan de economische ontwikkeling. Rijksinvesteringen moeten optimaal renderen. Dat is soms hard, maar wél helder. De nationale Ruimtelijke Hoofdstructuur geeft aan waar het rijk met voorrang investeert.

De Randstad neemt daar een aanzienlijk deel van die Ruimtelijke Hoofdstructuur. Met achterstelling van het platteland of de afstand tot Den Haag heeft dat niets te maken. Wél met het feit dat hier het economische hart van Nederland klopt. Bijna de helft van de inwoners, werkenden én banen van Nederland bevindt zich hier; zestig procent van het BNP wordt er verdiend.

De Nota Ruimte legt een zwaar accent op ondersteuning van ontwikkelkansen voor de Mainports Rotterdamse haven en de in de buurt van uw regio gelegen luchthaven Schiphol.

Met de omvangrijke steun aan de nabij Schiphol gelegen Amsterdamse Zuidas geven we een belangrijke economische impuls aan dit deel van de Randstad. De verstedelijkingsmogelijkheden in de directe omgeving van de luchthaven en de bollenstreek worden wel beperkt. Dit met het oog op de groeimogelijkheden van Schiphol, maar ook met het oog op overlast, veiligheidsrisico's én het greenportbeleid.

Het kabinet denkt bij de 'greenports' aan de vijf belangrijkste tuinbouw-, veiling- en transportcentra van ons land, waaronder de Bollenstreek, pot- en containerteelt te Boskoop en de tuinbouw in de omgeving van Aalsmeer. Voor u bekende gebieden.

In de Zuidvleugel kan met herstructurering, revitalisering en transformatie van bestaande verouderde stedelijke gebieden een belangrijk deel van de ruimtevrage voor wonen en werken in de periode 2010-2030 worden opgelost. De regio streeft zelf naar zestig- tot tachtigduizend nieuwe woningen tussen 2010 en 2020 in bestaand bebouwd gebied. Ik steun dat streven van harte, want gebundelde verstedelijking – liefst in bestaand bebouwd gebied - heeft onze sterke voorkeur.

Via de opvang van natuurlijke aanwas en bijvoorbeeld kleinschalige verstedelijking in de Hoekse Waard – naast het grote bedrijfsterrein aldaar – kan aan een ander deel van de behoefte worden voldaan. En nu het kabinet vorige week tot sluiting van vliegveld Valkenburg heeft besloten, kunnen er

woningen gebouwd worden in deze voormalige rijksbufferzone.

Mits het gaat om groen wonen in lage dichtheden en in evenwicht met water en natuur.

De grens van het Groene Hart wordt aangepast om bij de Zuidplaspolder verstedelijking mogelijk te maken. Daaraan stellen we vanuit het rijk wel de voorwaarde dat rekening gehouden wordt met de lage ligging, de groeimogelijkheden van de glastuinbouw en evenwicht tussen woningbouw en bedrijvigheid.

Het Groene Hart in het centrum van de stedenring is een uniek kenmerk van de Randstad. Met zijn uitgestrekte veenweidegebieden, zijn dorpen aan het water en zijn oude steden geeft het Groene Hart extra dimensie aan het unieke karakter van dit stedelijk netwerk. Toch is dat beeld van verstilde rust eenzijdig. Ik wil benadrukken dat het ook om een gebied gaat dat economisch vitaal moet kunnen blijven en daarvoor ontwikkelingsruimte nodig heeft. Ook dit nationale landschap gaat daarom niet op slot. Er is ruimte voor

initiatieven. Zeker in het verrommelde westelijk deel van het gebied, maar ook elders mits die initiatieven passen het landschappelijk karakter verbeteren.

Het nieuwe ruimtelijk beleid borgt waardevolle zaken met de nationale landschappen, maar ook met de Ecologische Hoofdstructuur. De groene kwaliteiten die de afgelopen jaren zijn gerealiseerd in de voormalige rijksbufferzones, kunnen worden benut om recreatief groen rond de steden te stimuleren.

Nederland wordt met de Nota Ruimte niet dichtgebouwd. Wél willen we bereiken dat méér mogelijkheden worden benut. In de Ecologische Hoofdstructuur kiezen we daarom voor een saldo benadering. Als de natuur- en landschappelijke waarden in een gebied per saldo van alle ingrepen voor wonen, bedrijvigheid, groen of water samen verbeteren, dan moeten die ingrepen ook gepleegd kunnen worden.

Ik sprak eerder over rijksinvesteringen, maar ook provincies en gemeenten dragen substantieel bij in de ontwikkeling van de regio's. Ik kan niet genoeg benadrukken dat het overgrote deel

van de ruimtelijke investeringen moet komen uit de particuliere sector. Er is inmiddels al veel ervaring met gebiedsgerichte ontwikkeling en PPS-constructies die daarvoor het vehikel kunnen zijn.

De Nota Ruimte biedt niet alleen kaders, maar stimuleert de ruimtelijke ontwikkeling. Dat doen we met ontwikkelingsplanologie en de koppeling van beleid en uitvoering.

Bij ontwikkelingsplanologie gaat het om het vermogen maatschappelijke partijen met hun deelbelangen bij elkaar te brengen voor een gemeenschappelijk doel. De Raad voor Milieu en NatuurOnderzoek heeft onlangs de essentiële randvoorwaarden geformuleerd voor ontwikkelingsplanologie: kennis, vaardigheden en bestuurlijke samenwerking. Ook van belang is een ander aspect uit het advies: gebiedsgerichte ontwikkeling vereist dat de maatschappelijke en bestuurlijke partijen hun kennis én verschillen van inzicht op tafel leggen. Zodat ze hun geschillen in een open dialoog kunnen trachten

op te lossen. Die open instelling acht ik van fundamenteel belang.

Ontwikkelingsplanologie is inmiddels méér dan een mooi streven. In een brief aan de provinciebesturen heb ik eind vorig jaar gevraagd om voorbeeldprojecten. Daar is enthousiast op gereageerd. Er is nu een lijst van veertien projecten. Gisteren was ik op de startconferentie over de projecten, van de Blauwe Stad in Groningen tot Klavertje Vier in Limburg.

Ontwikkelingsplanologie biedt niet alleen nieuwe mogelijkheden voor ruimtelijke ontwikkeling in het groen. Het is daarom goed dat de ervaringen en mogelijkheden van het Experiment Stad en Milieu nu voor alle gemeenten beschikbaar komen.

Milieubelemmeringen voor binnenstedelijk bouwen kunnen dan door compensaties of andere extra's in de woonomgeving worden weggenomen.

De selectieve uitvoeringsagenda bij de nota maakt duidelijk wat het rijk voor zijn rekening wil nemen. Voor de periode tot 2010

liggen de ruimtelijke investeringen nagenoeg vast. Daarna ontstaat enige ruimte.

Voor de periode 2011-2020 geeft de Nota Ruimte richting aan circa 20 miljard euro aan rijksinvesteringen in de Ruimtelijke Hoofdstructuur.

De grote projecten Schiphol-Almere, Zuiderzeelijn en de Maasvlakte in Rotterdam zijn hierin meegenomen.

Dit bedrag moet worden aangevuld met de bereikbaarheidsinvesteringen zoals die voortvloeien uit de Nota Mobiliteit. Het kabinet zal later dit jaar hiervan de omvang bekend maken. Het totale ruimtelijke investeringsvolume, inclusief de bijdragen van marktpartijen en decentrale overheden, zal daarvan een veelvoud zijn.

Partijgenoten,

Het zal duidelijk zijn dat ik hier slechts de richting en hoofdlijnen van de Nota Ruimte met relevante details voor deze regio heb kunnen schetsen. Ik zie uit naar de kamerbehandeling van onze nota, maar meer nog naar het moment waarop we

daadwerkelijk met de uitvoering kunnen beginnen. Daar is het immers om te doen. Het stimuleren van groei en concurrentiekracht en het borgen van natuur, landschap, water en ruimtelijke kwaliteit is een proces van permanente ontwikkeling. Want zoals ik eerder zei: ons land wordt gemaakt door ons zelf. Het is een voortdurend 'werk in uitvoering'.

Dank u wel.